

Referat af møde i Arbejdsgruppen Bøjden Nor Tirsdag den 7. november 2017

Tilstede: Karin, Kaj, Gunnar, Hans, Børge, Per og så Søren fra sekretariatet.
Afbud fra Torben, Kirsten, Mieke og Erik

Mødet startede kl. 19.00 hos Kaj, som lagde hus og varme til.

Nyt fra sekretariatet

- Efter langvarig ombygning og meget vejarbejde udenfor, stod Fuglenes Hus klar til housewarming den 23. november, hvor alle fuglevenner var inviteret.
- Fonden har fået ansat en naturforvalter og naturvejleder i foråret (Jørn Dyhrberg Larsen) og en ny naturforvalter efter Marie-Louise; Emilie Nicoline Schmidt. Planen er, at hun deltager næste gang vi har møde – måske før.
Jørn skal bl.a. overtage nogle af Sørens og Allans opgaver. Han skal også udvikle vores arbejde med brug af GIS, og hjælpe Hanne lidt med web, Facebook og videoredigering. Så det er en markant forbedring, vi venter os meget af.
- Sekretariatet har været på inspirationstur til nogle få udvalgte af RSPB's mange reservater i Sydøstengland. Søren fortalte om oplevelser og indtryk derovre fra.
- Der har været en del arbejde efter stormflods-oversvømmelsen i vinters, som udløste en lang stormskadesag og behov for at få rettet strandhegnet op. Men nu står det endelig, som det skal.

Der er desuden et udestående med de åbne dræn oppe på højjorden og med drænrør, som kvæg har væltet og knækket. FVF har valgt at skifte entreprenør – så det er ”om igen”. Kvæget nedtræder ler og sand i dræn-udløb til renderne på højjorden, så flere drænudløb og mindre stræk af de åbnede dræn skal hegnes fra. Her skal også plantes nogle få overdrevsbuske. Søren arbejder videre med det og har talt med kvægholderen om det. Det haster ikke - men skal selvsagt ordnes.

Siden sidst – udførte arbejdsopgaver mm. (se også skemaet længere nede)

Græs på stier

Der er slået græs på den ydre sti og hen til skjulene og på de kortere stykker efter klydeskjulet og hen til Bjergandeskjulet. Det første stykke af stien (ca. 100-150 meter fra oppe ved Bøjden by og ned til de første huse) mangler, og er måske svært at komme til for Mieke. Søren taler med Mieke om det. Gruppen vil gerne have, at der slås 3-4 gange i sæsonen, og det er også aftalen. Gerne første gang midt i maj og så hver 3.-4. uge. I må gerne fortælle Mieke/Søren, når I syntes, det er tid til det.

Insektvolde

Insektvoldene på den ”høje p-plads” er blevet slået, og materialet revet væk. Udpiningen begynder at give resultater, så det ikke længere står i ens høj ”pels”, hvilket skaber mere varieret flora- og insektliv.

Rynket rose

Den invasive *Rosa rugosa* har fået et pulver mere i 2017, og der er ikke meget tilbage, men der skal fortsat holdes øje med den, og den skal bekæmpes overalt, hvor vi ser den. For at få ryddet den store bevoksning ved færgebygningen, har Erik Ehmsen taget fat i såvel færgeselskabet som Naturstyrelsen og kystdirektoratet, og vi

venter, at det lykkes i vinter/forår 2018 at få dem i gang med deres forpligtigelse til at rydde og bekæmpe denne invasive og skadelige art dér. Vi glæder os til resultatet.

Sten- og jorddiget

Gruppen har igen i 2017 gjort en fin indsats for at rydde og oprense dele af stendiget i nærheden af bænken langs stien imellem de to p-pladser i syd. Flere i gruppen efterlyste, at bræmmen foran sten- og jorddiget, fyldes op, så Mieke kan slå tættere på. Ved bænken er der fyldt i grøften. Andre finder, at vegetation her skal have en chance.

Søren har overvejet den ideelle løsning og anbefaler, at arealet foran diget (dvs. bræmmen imellem sti og jord/stendige på nordvestsiden) ryddes for vegetation med buskrydder og le på større stræk, i det omfang gruppen magter det. Det afslåede skal så kastes ind på kvægfolden.

Det kan med fordel for artsmangfoldigheden ske efter samme mål som insektvolden (dvs. en gradvis udpining). I de første år kan der gås til den, flere gange årligt, men på længere sigt bør slåning alene ske i september, og gerne vekslende imellem en gang årligt til hvert andet år. Dermed står gode dele af bræmmen fortsat højt, så de toårige arter også får gennemført deres blomstring- og cyklus, og insekter, som har brug for den høje vegetation, beholder deres levesteder.

Hvis bræmmen bare slås jævnt hen fx 3-4 gange i sæsonen (fx med græsslåmaskine eller buskrydder), og det afslåede bliver liggende, så gør det med tiden vegetationen mere monoton, og vil give rum til færre plante- og insekter og mindre variation. Så hvis det afslåede ikke fjernes, er det faktisk bedre at lade være, eller eventuelt kun slå med en del års mellemrum.

Alle nødvendige forårs-, sommer- og efterårsopgaver i skemaet er udført. Tak for det.

Jeg har forsøgt at få det meste med i skemaet nedenfor, men der er muligvis noget jeg mangler, da vi ikke fik gået det hele slavisk igennem på mødet.

Autocampere og andre overnattende på p-pladsen for enden af Dyndkrogvej

Vi har tidligere iagttaget, at der er flere, vist overvejende lystfiskere, som overnatter i autocampere i weekenden på vores p-plads ved Dyndkrogvej. Efterfølgende flyder det med menneskeafføring og toiletpapir oppe i lunden og til tider ved p-pladsen. Søren har haft kontakt til såvel kommunen og som Havørred Fyn. Kommunen har været på besigtigelse, og de kunne ikke konstatere problemet.

Vi har derfor behov for at dokumentere overnatninger på p-pladsen og problemer med lokumpapir og human afføring. Gruppen er meget velkommen til at tage billeder og sende dem til sekretariatet. Det skal vi bruge, før kommunen og Havørred Fyn kan/vil gøre mere ved det.

Campering er ikke tilladt på p-pladsen, og sekretariatet skal have lavet skilte, der informerer om dette.

Gruppen ønsker sig også vejviserskilte både oppe imod Bøjden by, nede ved lunden og flere andre steder.

Kommende arbejdsopgaver

Opvækst på de to yngleøer

Børge og Torben har meldt sig denne vinter til at rydde de to yngleøer for vegetation. De to aftaler nærmere i januar/februar. Et genbesøg skal overvejes til august.

Fældninger af buske og rydning af brombærkrat

Vi talte om, at der kunne være et yderligere behov for fældninger af buske og rydning af brombærkrat øst/nordøst for de seneste brombærrydninger – fra det østlige skjul og øst på. Søren og Emilie har siden været på besigtigelse her, og behovet er efter vores vurdering begrænset til især at få ryddet de buske og

brombær, der står op ad eller tæt ved (under 2 meter fra hegnet (den blå streg på kortet)). Gruppen talte om måske at lave en ekstra dag i januar/februar til at få det gjort. Kaj indkalder til en arbejdsdag i det nye år.

Matrikelskel imod agerjorde syd/sydøst for reservatet

Vi kan desværre iagttage, at der køres og pløjes stadig tættere eller måske endda inde på vores matrikler i skel langs stien tæt ved den lille nordlige p-plads, der hvor der ikke er jord- og stendige til at holde markredskaberne på afstand. Skellet er desværre ikke afsat tydeligt langs stien, og vi er i tvivl om, hvor skellet går, da luftfoto og matrikelkort i offentlig tilgængelige kort ikke er præcise nok til, at man kan afgøre dette.

Det ser umiddelbart ud til (og med forbehold), at der er taget en ca. 1-1,5 måske 2 meter i bredden over en godt 200 meter af reservatet ind i sydlig nabos agerjord. Gruppen vil gerne påtage sig at tjekke det, og få fundet eventuelle matrikel-skelpælsrør på strækningen.

Gruppen kan muligvis genfinde mulige nedbankede skelpæle med brug af en GPS og eventuelt også en metaldetektor. Var det Børge, der havde en GPS, der kan bruges? Skelrør er ca. 80 cm lange kraftige metalrør med et lille messingskilt på. Det formodes, at der er nedbanket nogle stykker i terrænhøjde af en autoriseret landmåler ifm. reservatudvidelsen tilbage i 2011/12. Der skal muligvis også bruges en metaldetektor, hvis nogen i gruppen har adgang til en sådan, er det fint. Ellers kan den indkøbes af gruppen og refunderes af FVF. Tag gerne kontakt til Søren angående dette. Tanken er, at skellet skal afmærkes tydeligt imellem skelpælene. Fx først med pæle og siden med store sten på en del af strækningen. Det er nok ca. 230 meter langs stien i det syd/sydøstligste hjørne af reservatet.

Søren finder relevante GPS koordinater frem og laver et kort og en vejledning, der sendes til gruppen i en særskilt mail. Såfremt der ikke er skelpæle at genfinde, skal sekretariatet have fat i en landmåler og få afsat nye skelpæle.

NB: Søren skal have lejlighed til at tale det igennem med naboen inden gruppen banker pæle i/lægger sten ud.

Se i øvrigt også skemaet og skemaet fra plejeplanen for kommende tilbagevendende opgaver nedenfor.

Brombærrydningerne – og gyvelsnappere

Efter brombærrydningerne, som jo blev vel overstået tidligt sidste år, er en del nye brombærskud helt forventeligt begyndt at skyde op. De skal gerne nappes, hvis ikke kvæget får gjort det. Gruppen har været i gang, men gyvelsnapperne fra Langeland kom desværre ikke frem i tide. Søren medbragte derfor til mødet en nyindkøbt gyvelsnapper til gruppen og sender en dansk oversættelse af vejledningen. I er meget velkomne til at fortsætte det gode arbejde – nu med gyvelsnapper. Den må gerne mærkes tydeligt med "FVF" eller Fugleværnsfonden.

Jens Larsen (kvægholderen) har tilbudt at vise, hvordan han gør det, når han går med buskrydder og tager hårdt fat på fx brombærrene, der vokser op til og ind i hegn. Hans er velkommen til at kontakte ham forud for en arbejdsdag i foråret/forsommeren.

Mindegabet

Mindegabet er oprenset engang siden sidst, men er vist igen delvist lukket. Vi afventer Erik Ehmsen og en dato for, hvornår der skal ryddes roser ved fæргеbygningen. Erik giver opgaven til Millinge Maskinstation ca. 14 dage før, rydningerne af roserne påbegynder (forventet februar-marts).

Ulovligt fiskeri i noret

Der har været myndighedskontrol efter ulovligt fiskeri i noret – der blev ikke fundet garn denne gang.

Hegn omkring åbnede drængrøfter og betonhætter om rør i vandhuller

Søren har det seneste års tid haft først en entreprenør og siden en anden til at afgive tilbud og få udført mindre ændringer med hegn omkring flere åbnede dræn, oprensning af dem og sikring af drænrør i vandhuller med kraftige malede betonopføringsrør afsluttet med Ø80 låg. Meningen er, at kvæget så ikke længere kan beskadige plastrør og skubbe kunststofslåg af. Det vil også se pænere ud, og udsigten skæmmes ikke længere af orange rør. Hvis de virker, som de skal – skal de også sættes om de sidste orange rør ude på overdrevet og i vandhuller.

Entreprenørerne har desværre svigtet aftaler en del gange i løbet af året, men der er nu installeret 6 opføringsrør og ca. 25-30 meter hegn om tre drængrøfter. Derudover er der flyttet et hegn ved klaplågen langs sydstien. Formålet med dette er, at kvæget fortsat skal kunne komme omkring og græsse i foldene og ikke kun benytte få steder til at gå over og igennem de vådere områder på højjorden.

Såfremt det virker, som det skal, vil vi siden have plantet eller bare flyttet nogle unge tjørn fra skoven på skrænten og ind i de små indhegninger om drængrøfterne til gavn for overdrevsfuglearter.

Flytning af hegn langs del af skrænten til noret

Et andet hegn langs skov og skrænt er også blevet flyttet længere ind på højjorden, således at kvæget kan gå frem og tilbage langs noret, både nede i norets lave kant nedenfor skrænten og nu så også oppe over skrænten på højjorden. Tanken er, at dette vil øge kvægets gang rundt og forhåbentligt afbidningen af træer, buske og brombær langs og ovenfor skrænten.

Åbent Hus arrangementer

Der er afholdt Åbent Hus den 9. september 2017, men her var desværre øvelsesdag for hjemmeværnet. Søren tager fat i hjemmeværnet for at høre, hvornår de holder øvelse i 2018 og orienterer dem om Åbent Hus den 9. september 2018.

De næste Åbent Hus er bestemt til:

Den 13. maj kl. 10-13

Per, Kaj, Karin og Hans (og eventuelt Gunnar?)

Den 9. september kl. 10-13

Deltagerne bestemmes ved forårsgrillmødet

Se også datoerne i oversigten sidst i referatet.

Fugleovervågningen i 2016/17

DOF's Fugleåret 2016 er udkommet medio januar.

Her er udtrækket fra Bøjden Nor 2016:

"Ynglefugle: Knopsvane 2 par, grågås 5-6 par, gravand 1-2 par, gråand 3-4 par, taffeland 3-4 par, trolldand 1 par, blichøne 3-4 par, strandskade 3-4 par, klyde 8-9 par, lille præstekrave 1 par, stor præstekrave 5-6 par, vibe 7-8 par, rødben 4-5 par, hættemåge 100-110 par, stormmåge 15-18 par, sølvmåge 1 par, havterne 5 par, dværgterne 1 par, engpiber 3-4 par, hvid vipstjert 2-3 par, rørsanger 1-2 par.

Ynglefuglene ved Bøjden Nor er talt af Per Damgaard Poulsen.

Andre observationer: Lille lappedykker 27 (20/9), sølvhejre 3 (20/9), sangsvane 95 (27/11), grågås 1500 (21/8), bramgås 2000 (6/12), knortegås 70 (21/9), rødhalsed gås 3 (30/4), pibeand 300 (22/11), krikand 200 (28/12), spidsand 60 (6/11), atlingand 1 (21/5), taffeland 450 (4/12), trolldand 2500 (6/12), bjergand 1600 (1/1), havlit 15 (16/12), toppet skallesluger 30 (10/2), rød glente 1 (24/8), havørn 2 (4/12), blå kærhøg 1 (29/10), fjeldvåge 1 (26/1), fiskeørn 1 (25/8), tårnfalk 4 (21/7), aftenfalk 1 (10/9), dværgfalk 1 (30/9), lærkefalk 1 (10/9), vandrefalk 1 (29/11), vandrikse 1 (5/6), blichøne 870 (29/8), hejle 700 (15/9), strandhejle 12 (6/8), vibe 93 (1/9), islandsk ryle 87 (29/8), sandløber 1 (15/9), dværgryle 19 (9/9), temmincksryle 4 (8/5), krumnæbbet ryle 20 (23/8), almindelig ryle 300 (10/9), kærløber 1 (10/7), brushane 58 (15/9), dobbeltbekkasin 14 (10/9), stor kobbersneppe 1 (24/8), lille kobbersneppe 14 (20/9), småspove 2 (4/5), storspove 12 (22/6), sortklire 5 (15/9), rødben 12 (21/5), hvidklire 22 (25/7), svaleklire 2 (25/7), tinksmid 6 (25/7), mudderklire 19 (21/7), stenvender 9 (7/9), odinshane 1 (28/8), sorthovedet måge 1 (5/6), dværgmåge 23 (30/4), splitterne 38 (22/4), isfugl 1 (13/12), grønspætte 1 (6/5), hedelærke 1 (26/9), digesvale 200 (20/7), skærpiber 4 (11/11), bynkefugl 3 (10/9), sortstrubet bynkefugl 1 (16/7), sjagger 170 (26/1), topmejse 1 (18/6), korttået træløber 2 (22/11), bjergirisk 80 (11/11)."

Vedrørende Fugleåret 2017

Vi har fortsat Per D. Poulsen fra Fåborg til at foretage overvågning. Derudover har en Leif Kristensen og en Lily Sørensen meldt sig. De er begge blevet kontaktet og har fået overvågningsprogrammet. Endnu har vi ikke set data i DOFbasen fra dem for Bøjden Nor. Søren følger op.

Per D. Poulsen følger stort set vores overvågningsprogram og giver gode bearbejdede ynglepar i rette tid til DOFbasen.

Gunnar og Kirsten er også flinke til at indtaste observationer i DOFbasen – mange tak for det.

Jacob Sterup laver også observationer uafhængigt af vores overvågningsprogram og indtaster observerede ynglepar, men ikke bearbejdede ynglepar:

Ynglepar: Knopsvane 2 par, grågås 6-7 par, gravand 2-3 par, gråand 3-4, toppet skallesluger 1 par, strandskade 3-4 par, klyde 4-6, lille præstekrave 1 par, stor præstekrave 4-5 par, vibe 6-8 par, rødben 4-5 par, hættemåge 130-140 par, stormmåge 20-22 par, sølvmåge 1 par, splitterne 13-15 par (ny !), havterne 20-22 par, sanglærke 8-10 par, engpiber 2-3 par, rørsanger 1 par, rørspurv 1 par.

Jacob Sterups tællinger giver dog lidt højere antal ynglepar for de fleste arter. Vi mangler fortsat bedre

tællinger af småfuglene. Der er givet en del arter som ikke er med – med bearbejdede ynglepar som fx tornsanger, stillits, ringdue, musvit, munk, løvsanger, kærsanger, gærdesanger, gærdesmutte, havesanger, gulbug, gulspurv, gøg, gransanger, bogfinke. Dem er især Gunnar ellers flink til at tælle og lægge i basen. Det arbejder vi videre med.

Vi har fortsat et behov for mange og rimeligt nøjagtige vinterfugletællinger af bjergand og troldand. Det vil være en ekstra hjælp for dermed på sigt at kunne få Bøjden Nor omfattet af Fuglebeskyttelsesdirektivet. De største antal bjergænder raster ved Bøjden Nor i december til lidt ind i marts.

Tak for et godt møde samt et tak for jeres fortsatte arbejde for fugle, for folk og for fremtiden i Bøjden Nor.

Med venlige hilsner
Søren Ring

Nogle arbejdsopgaver i Bøjden Nor til 2018:

HUSK: efterhånden som det nye overdrev udvikler sig, konsulteres plejeplanen.

Faste opgaver:	Ansvarlig i arbejdsgruppen + kommentarer	Forår 2018	Sommer 2017	Efterår 2017
Rydde omkring skjulene			X	X
Der slås græs på de korte stiforløb, hvor slåmaskinen ikke kan komme samt foran skilte ved indgangene. Det er gjort på det meste af stisystemet, men vegetationen har tidvist stået meget højt. Forår og sommer	Mieke 3-4 gange årligt med maskine og arbejdsgruppen i øvrigt med buskryddere og evt. le og høriver	X	(Gjort)	
Insektvolde på ny p-plads slås med le/buskrydder. Materialet rives af med høriver. Gerne tæt på 1. juli og evt. også i eftersommeren, fx omkring 1. september			Gjort	X
Bæk/drænene gennem "lunden" oprensnes for nedfaldne grene og blade. Marts og efter behov	Gunnar	X		
Andre åbnede dræn må også gerne kigges efter, for at se om kvæget har nedtrådt ler/sand i drænudløb til renderne på højjorden. Marts og efter behov	Jens kvægholder/Søren og gerne også arbejdsgruppen, når I kommer forbi		Gjort	
Der er en løbende opgave med vandhulspleje og slåning af opvækst (tidsler, nælder mv), hvor maskiner ikke kan komme til	Gruppen kigger på behovet	X		X
Genvækst af popler i "lunden" om nødvendigt	Skønnes ikke nødvendigt pt.	-		
Rosa rugosa på stranden. Genvækst holdes nede, hvis de ikke er helt væk endnu	Der skal holdes øje, og de skal tages lidt igen	X	X	X
Strandvolde og strandenge – opskyllet affald indsamles. Forår		X		
Der afholdes Åbent Hus i det omfang, gruppen har ressourcer dertil	Se datoer i turfolder og på arket på sidste side	X	Gjort	Gjort
Folderkasser fyldes og evt. opslag om ture	Hans	X	Gjort	Gjort
Folderkasser smøres og pudses med syrefri olie. Efter behov	På arbejdsdage	X		
Tjek og rengøring af de to skjul/ Forår og efter behov	På arbejdsdage	X	Gjort	Gjort
Eftersyn af faldlåger. Forår. Der er forsat behov for at efterfylde med noget jord omkring stolperne	På arbejdsdage	X		
Vedligehold og reparation af handicapvenlig bræddegangbro ned til Klydeskjulet		X		
Fugleovervågning i henhold til FVF's kommende reviderede fugleovervågningsprogram (gerne inkl. flora og fauna fx overdrevsarter og strandtudse)	Per D. Poulsen, suppleret efter interesse af Leif Kristensen, Lily Sørensen, Kirsten, Gunnar m.fl.	X	X	X
Andre opgaver:				
Stendige ved sydstien. Gruppen har udvalgt et par steder på 2 x 20 m, som årligt renses op og hvor engelsød m.fl. karakteristiske arter for stendiger bliver sparet og hjulet		X	X	

Fugleværnsfondens arbejdsgruppe i Bøjden Nor

Kalender forår 2017 - skriv datoerne i din kalender!

Hans må gerne give sekretariatet besked, hvis der er noget, jeg har overset eller misforstået.

Dato:	Aktivitet:
Januar/februar	Rydning af opvækst på yngleøer/Torben og Børge
Marts	Mulig ekstra dag til rydning af brombær og buske langs Hegn/Hans indkalder
Lørdag den 7. april	Arbejdsdag – fra kl. 10
Søndag den 5. maj	Arbejdsdag – fra kl. 10
Søndag den 13. maj	Åbent Hus kl. 10 - 13/Per, Kaj, Karin og Hans
Onsdag den 30. maj	Planlægningsmøde med grill i reservatet kl. 18
Umiddelbart efter den 19. juni	Slåning/brakpudsning af evt. tidsler ved maskinstation /Søren fra sekretariat
Lørdag den 9. juni	Arbejdsdag – fra kl. 10
August	Muligt igen - rydning af opvækst på yngleøer
Lørdag den 9. september	Åbent hus kl. 10 – 13/Per m.fl.

Hans indkalder til alle arbejdsdage, og I mødes ved p-pladsen på Dyndkrogvej.